

Latvijas Valsts prezidents

Rīga

Nr. 275

2009. gada 3. augustā

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAI
Jura Alunāna ielā 1, Rīgā, LV-1010

Pieteikuma iesniedzējs:

Latvijas Valsts prezidents

Valdis Zatlers

Pils laukumā 3, Rīgā, LV-1900

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu:

Latvijas Republikas Saeima

Jēkaba ielā 11, Rīgā, LV-1811

PIETEIKUMS

par likuma „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” 46.pantu daļā, ar kuru Publisko iepirkumu likums papildināts ar 83.² pantu, un 50.pantu daļā, ar kuru Publisko iepirkumu likuma pārejas noteikumi papildināti ar 12.punktu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 92.pantam.

I

2009.gada 16.jūlijā Saeima pieņēma likumu „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” (turpmāk – Likums). Likuma 46.pants papildina Publisko iepirkumu likumu ar jaunu 83.² pantu, kurā ir noteikts jauns tiesību institūts – iesnieguma nodrošinājums, paredzot, ka par iesnieguma iesniegšanu Iepirkumu uzraudzības birojam iesnieguma iesniedzējs

maksā iesnieguma nodrošinājumu. Iesnieguma nodrošinājuma apmēru, kas izteikts kā fiksēta naudas summa atkarībā no iepirkuma līgumcenas attiecīgajā iepirkuma daļā un piemērojamās iepirkuma procedūras, kā arī tā samaksas un atmaksas kārtību un kārtību, kādā atbrīvo no nodrošinājuma samaksas, likumdevējs Likumā nav noteicis, bet deleģējis šādas tiesības Ministru kabinetam. Likuma 50.pants papildina pārejas noteikumus ar 12.punktu, kurā ir noteikts, ka šā likuma grozījums par tā papildināšanu ar 83.² pantu stājas spēkā 2009.gada 1.septembrī. Līdz šā grozījuma spēkā stāšanās dienai Ministru kabinets izdod 83.² panta ceturtajā daļā minētos noteikumus.

2009.gada 26.jūnijā, pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 71.pantu, nosūtīju Likumu otrreizējai caurlūkošanai, motivētā vēstulē Saeimas priekšsēdētājam norādot uz Likumā paredzētā iesnieguma nodrošinājuma ieviešanas neatbilstību Satversmes 92.pantam. Saeima 2009.gada 16.jūlija sēdē, izskatot Likumu atkārtoti, pretēji atbildīgās komisijas (Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija) lēmumam manu suspensīvo veto neņēma vērā un Likumu negrozīja. Likums izsludināts 2009.gada 30.jūlijā.

Kā norādīts tiesību doktrīnā, galvenais atskaites punkts pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā ir jāizvirza nevis tiesību akta spēkā stāšanās, bet gan tā izsludināšana. Tad, kad normatīvais akts ir izsludināts, to publicējot, tā pārskatīšana ir izslēdzama, jo likumdošanas process neatgriezeniski šajā reizē ir noslēdzies. Pēc normatīvā akta publicēšanas vai citādas izsludināšanas ikvienai personai ir tiesības paļauties uz to, ka normatīvais akts, kad tas stāties spēkā tāds, kāds tas saturiski ir publicēts, regulēs personu tiesiskās attiecības (*Rodiņa A., Konstitucionālās sūdzības teorija un prakse Latvijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009, 117.-118.lpp.*). Tādēļ uzskatu, ka, ņemot vērā apstrīdēto tiesību normu ietekmi uz nenoteiktu personu loku, nepieciešams pārbaudīt to satversmību pirms ierobežojuma spēkā stāšanās brīža, lai nepieļautu prettiesisku un nepamatotu personu tiesību aizskārumu.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17.panta pirmās daļas 1.punktu iesniedzu Satversmes tiesai šo pieteikumu par lietas ierosināšanu par likumu atbilstību Satversmei, apstrīdot Likuma 46.panta daļā, ar kuru Publisko iepirkumu likumu papildināts ar 83.² pantu un 50.panta daļā, ar kuru Publisko iepirkumu likuma pārejas

noteikumi papildināti ar 12.punktu, (turpmāk – Apstrīdētās tiesību normas) atbilstību Satversmes 1.pantam un 92.pantam.

Apstrīdētās tiesību normas paredz, ka par iesnieguma iesniegšanu Iepirkumu uzraudzības birojam iesnieguma iesniedzējs maksā iesnieguma nodrošinājumu, kas tiek izteikts kā Ministru kabineta noteikta fiksēta naudas summa atkarībā no iepirkuma līgumcenas attiecīgajā iepirkuma daļā un piemērojamās iepirkuma procedūras. Uzskatu, ka ar Apstrīdētajās tiesību normās ietverto regulējumu tiek ierobežotas personas tiesības prasīt pārskatīt valsts un pašvaldību līdzekļu izmantošanas tiesiskumu taisnīgā tiesā, kā arī nav ievērots varas dalīšanas princips starp likumdevēju un izpildvaru.

II

Satversmes 92.panta pirmajā teikumā nostiprinātas ikviena tiesības aizstāvēt savas likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Satversmes 92.pants prasa ne tikai formāli garantēt, bet arī praktiski nodrošināt pamattiesību īstenošanu. Satversmes tiesa jau vairākkārtīgi ir secinājusi, ka minētais Satversmes pants sevī ietver arī tiesības vērsties taisnīgā tiesā. Kā atzinusi Satversmes tiesa, jēdziens „taisnīga tiesa” ietver sevī arī pienācīgu, tiesiskai valstij atbilstošu procesu, kurā lieta tiek izskatīta. Tādējādi secināms, ka tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu pastāv arī ārpus tiesām administratīvajā procesā un Satversmes 92.pants paredz gan pienākumu izveidot attiecīgu tiesu un administratīvā procesa institūciju sistēmu, gan arī pienākumu pieņemt attiecīgas procesuālās normas (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa spriedumu lietā Nr. 2002-20-0103*). Taisnīga procesa aizsardzība nav tikai cilvēktiesību aizstāvēšana, tas ir pamats neatkarīgai aizsardzībai pret valsts varu. Turklāt tiesības vērsties ar sūdzību valsts iestādēs ir būtiska pamattiesība un labas pārvaldības principa nodrošināšanas sastāvdaļa. Tiesība uz taisnīgu tiesu nav iespējama, ja netiek nodrošināta efektīva tiesības realizācija. Tādēļ tiesības apstrīdēt iepirkuma procedūras īpašā uzraudzības iestādē – Iepirkumu uzraudzības birojā – ir būtisks mehānisms, lai novērstu iespējamu valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu nepamatotu izlietošanu, kā arī mazinātu korupcijas riskus valsts budžeta līdzekļu izmantošanā.

Likuma pieņemšanas gaitā Saeimas Juridiskais birojs vairākkārtīgi pievērsis atbildīgās Saeimas komisijas uzmanību uz iesnieguma nodrošinājuma ieviešanas neatbilstību

Satversmes 92.pantam un, iespējams, arī citām augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Savā 2009.gada 17.jūnija atzinumā Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai „Par likumprojekta „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” normas neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām” Saeimas Juridiskais birojs norādīja, ka vēršanās tiesā jau pēc iepirkuma līguma noslēgšanas neļauj vairs grozīt lēmumu pēc būtības, bet ļauj prasīt teorētisku zaudējumu piedziņu. Līdz ar to iesnieguma iesniegšana Iepirkumu uzraudzības birojā ir vienīgais efektīvais līdzeklis, kuram jābūt iespējami pieejamam bez nesamērīgiem finansiāliem šķēršļiem. Arī Saeimas sēdēs, pieņemot Likumu otrajā un trešajā lasījumā, Saeimas deputāti uzsvēruši apstrīdēto tiesību normu neatbilstību Satversmes 92.pantam. Saeimas 2009.gada 4.jūnijā sēdē, izskatot likumprojektu otrajā lasījumā, atbildīgās komisijas referents deputāts Vents Armands Krauklis norādījis uz regulējuma neatbilstību Satversmei, paužot, ka „(..) pirmais būvnieks aizies uz Satversmes tiesu ar šādu normu, tad pēc desmit mēnešiem šis likums mums būtu jāatceļ” (*Saeimas 2009.gada 4.jūnija sēdes stenogramma*). Savukārt Saeimas 2009.gada 18.jūnijā sēdē, likumprojekta trešā lasījuma debatēs Saeimas deputāte Ilma Čepāne ir norādījusi: „Iepazīstoties ar šo atzinumu, kā arī izpētot šo piedāvāto regulējumu, es gribu teikt, ka tas aizskar Satversmē noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu, kas ir paredzētas 92.pantā, jo tikai caur šo Iepirkumu aizsardzības biroju, samaksājot attiecīgo summu, attiecīgā persona var tikt uz tiesu” (*Saeimas 2009.gada 18.jūnija sēdes stenogramma*).

Administratīvajā procesā nostiprinātais apstrīdēšanas princips, tai skaitā publisko iepirkumu procedūru apstrīdēšanas mehānisms ir tiesiskas valsts instruments ar mērķi nodrošināt taisnību un objektivitāti. Tas ir ne tikai tiesisks noteikums, bet arī būtiska procesuāla kārtība un likumīga vajadzība. Tādēļ ir būtiski norādīt, ka Finanšu ministrija, izstrādājot informatīvo ziņojumu par iespējām pilnveidot normatīvos aktus, lai mazinātu iespējas nepamatoti kavēt valsts iepirkumu procedūras (*Finanšu ministrijas 2008.gada 29.aprīļa Informatīvais ziņojums par iespējām pilnveidot normatīvos aktus, lai mazinātu iespējas nepamatoti kavēt valsts iepirkumu procedūras*, http://www.mk.gov.lv/doc/2005/FMZino_290408_iesniegumi.doc) (turpmāk – Finanšu ministrijas ziņojums), 2008.gadā pirms iespējamo grozījumu „Publisko iepirkumu likumā” virzīšanas pieņemšanai Saeimā, ir vērtējusi iespēju noteikt maksu par iesniegumu izskatīšanu Iepirkumu uzraudzības biroja Iesniegumu izskatīšanas komisijā,

kā arī norādījusi uz iespējamu nodrošinājuma neatbilstību Satversmes 92.pantam (*sk. Finanšu ministrijas ziņojuma 14.-15.lpp.*). Kā norādīts ziņojumā, Latvijā vispārējs princips attiecībā uz samaksas iekasēšanu par valsts pārvaldes iestāžu veiktajām darbībām administratīvā procesa iestādē ietvaros ir nostiprināts Administratīvā procesa likuma 8.panta pirmajā daļā un paredz, ka administratīvais process iestādē privātpersonai ir bez maksas, ja likumā nav noteikts citādi. Tādējādi jāsecina, ka uz likuma pamata ir pieļaujama samaksas noteikšana par iestādes veiktajām darbībām administratīvajā procesā (*sk. Satversmes tiesas 2004.gada 4.janvāra spriedumu lietā Nr. 2004-16-01*). Finanšu ministrija jautājumā par maksājumu piemērošanu publisko iepirkumu procedūras apstrīdēšanā norādījusi, ka būtisks ir jautājums par privātpersonas iespējām efektīvi, t.i., līdz iepirkuma līguma noslēgšanai, apstrīdēt pasūtītāju pieņemtos lēmumus publisku iepirkuma procedūru norisē, tādējādi veicot kontroli pār to norises tiesiskumu. Ziņojumā uzsvērts, ka, lai izvērtētu maksājumu par iesniegumu izskatīšanu Iepirkumu uzraudzības birojā pieļaujamību, nepieciešams konstatēt, vai šādā veidā privātpersonai radītam ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai tas atbilst samērīguma principam. Tādējādi noteiktajai samaksai jābūt pamatotai un samērīgai ar tās netieši radītajiem ierobežojumiem privātpersonai, t.i., šādas samaksas noteikšana nedrīkst mazināt vai liegt iespēju privātpersonai pamatoti apstrīdēt iepirkuma procedūru norises tiesiskumu. Arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 11.decembra direktīvas 2007/66/EK, ar ko Padomes direktīvas 89/665/EEK un 92/13/EEK groza attiecībā uz pārskatīšanas procedūru efektivitātes uzlabošanu valsts līgumu piešķiršanas jomā, preambulā ir uzsvērtā nepieciešamība veicināt pārskatīšanas iespēju plašāku izmantošanu (*sk. Finanšu ministrijas ziņojuma 14.-15.lpp.*).

Taču vēlos arī uzsvērt, ka Saeima, pieņemot Likumu, bez Apstrīdētajām tiesību normām ir atbalstījusi virkni priekšlikumu, kas uzlabo un pilnveido līdz šim spēkā esošo tiesisko regulējumu, ar mērķi mazināt iespējas nepamatoti kavēt publisko iepirkumu procedūras. Šis mērķis ir definēts Ministru prezidenta uzdevumā Finanšu ministrijai sagatavot priekšlikumus par nepieciešamajiem grozījumiem un papildinājumiem normatīvajos aktos (*Ministru kabineta 2008.gada 6.maija sēdes protokols Nr. 29, 26.§ 2.punkts*). Starp minētajiem likuma uzlabojumiem ir jāmin Iepirkumu uzraudzības birojam paredzētās tiesības atstāt bez izskatīšanas iesniegumus par iepirkumu procedūras pārkāpumiem, ja tajos ietvertās ziņas ir acīmredzami nepietiekamas iesniedzēja prasības

apmierināšanai vai iesniegums ir acīmredzami noraidāms pēc būtības. Tāpat Likums paredz būtiski palielināt līgumcenu sliekšņus publisku piegādes un pakalpojuma līgumiem, kā arī publisku būvdarbu līgumiem, kas kopumā varētu mazināt iesniegumu skaitu par publiskā iepirkuma procedūras pārkāpumiem Iepirkumu uzraudzības birojam. Likumā paredzēts arī termiņa ierobežojums iepirkuma procedūras apstrīdēšanai Iepirkumu uzraudzības birojā. Visi minētie Publisko iepirkumu likuma papildinājumi pēc būtības nodrošina efektīvāku iepirkumu procedūras norisi un tās tiesiskuma uzraudzību.

Tādēļ vēlos uzsvērt no Finanšu ministrijas ziņojuma izrietošo secinājumu, ka valsts finansiālais ieguvums no samaksas noteikšanas par iesniegumu izskatīšanu Iepirkumu uzraudzības biroja Iesniegumu izskatīšanas komisijā var būt ievērojami zemāks kā patērēto resursu pieaugums, turklāt privātpersonu atturēšana no pamatotu iesniegumu iesniegšanas Iepirkumu uzraudzības birojā par iepirkuma procedūrās pieļautajiem pārkāpumiem pasliktinās uzņēmējdarbības vidi, mazinās godīgu konkurenci, kā arī uzticību iestāžu darbības tiesiskumam (*sk. Finanšu ministrijas ziņojuma 17.lpp.*).

Finanšu ministrijas ziņojumā ietvertā statistikas informācija liecina, ka vairāk kā 60 procentu iesniegumi Iepirkumu uzraudzības birojā tiek atzīti par pamatotiem vai daļēji pamatotiem (*sk. Finanšu ministrijas ziņojuma 13.lpp.*). Tādējādi nav objektīvi pamatota un pierādīta pati problēma, kas likumdevējam būtu jārisina, sasniedzot leģitīmu mērķi un ierobežojot daudzu personu tiesības uz taisnīgu tiesu. Turklāt jāņem vērā, ka tiesības uz taisnīgu tiesu nenozīmē tikai pamatotu sūdzību iesniegšanu. Tāpat vēlos uzsvērt, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi nav pilnībā piemēroti Likuma mērķa sasniegšanai, jo atsevišķu gadījumu dēļ, kad tiek iesniegtas nepamatotas sūdzības, ierobežojums tiek noteikts visiem. Turklāt no šāda ierobežojuma izriet arī pienākums ilgāku laika posmu ierobežot personas tiesības uz īpašumu. Lai vērstos valsts pārvaldes iestādē un lūdzot valstij atkārtoti pārbaudīt iepirkumu procedūras tiesiskumu un novērst iespējami pieļautu kļūdu, personai tiek uzlikts par pienākumu faktiski iesaldēt savus finanšu līdzekļus. Tādējādi Apstrīdētās tiesību normas pat varētu radīt bažas par Satversmes 105.pantā nostiprināto personas tiesību uz īpašumu ierobežošanu.

Līdz ar šo vēlos uzsvērt, ka, ja iesnieguma nodrošinājuma ieviešanas mērķis ir bijis novērst bezmērķīgu sūdzēšanos Iepirkumu uzraudzības birojam, tad izvēlētais līdzeklis

nav samērīgs ar iespējamu pamattiesību aizskārumu – Satversmes 92.pantā nostiprinātajām personas tiesībām aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses. Mērķis paātrināt iepirkumu procedūru nedrīkst kaitēt citu personu tiesībām un veicināt valsts un pašvaldību mantas izšķērdēšanu. Turklāt uzskatu, ka iesnieguma nodrošinājuma ieviešana pati par sevi negarantē nepamatotu sūdzību skaita sarukšanu. Visticamāk šim mērķim kalpotu nevis iesnieguma nodrošinājums, bet gan jau manis augstāk norādītās Likumā paredzētās Iepirkumu uzraudzības biroja tiesības atstāt bez izskatīšanas nepamatotus iesniegumus (Likuma 46.pants daļā, ar kuru Publisko iepirkumu likums papildināts ar 83.¹ pantu).

III

Viens no galvenajiem demokrātiskas un tiesiskas valsts priekšnoteikumiem ir varas dalīšanas princips. Lai arī varas dalīšanas princips *expressis verbis* Satversmē nav minēts, tas izriet no Satversmes 1.panta. Satversmes tiesa atzinusi, ka trīs varas īstenojošo valsts institūciju kompetenču sadalījums, kas veido varas dalīšanas principa „līdzsvara un atsvara” sistēmu, ir iedzīvināts arī Satversmes institucionālās daļas normās (*sk. Satversmes tiesas 2006.gada 20.decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 secinājumu daļas 6.2.punktu*). Kā uzsvērusi Satversmes tiesa, varas dalīšanas principa „līdzsvara un atsvara” sistēmas uzdevums ir novērst varas uzurpācijas tendences ikkatrā no trim varām, lai nodrošinātu valstiski tiesisko institūtu stabilitāti un pašas valsts varas funkcionēšanas nepārtrauktību (*sk. Satversmes tiesas 2000.gada 24.marta sprieduma lietā Nr. 04-07(99) secinājumu daļas 3.punktu*).

2009.gada 26.jūnijā, prasot Likuma otrreizēju caurlūkošanu, savos motivētajos iebildumos esmu norādījis, ka Likumā ietvertais deleģējums dod Ministru kabinetam visai plašas pilnvaras noteikt iesnieguma nodrošinājuma apmēru, tā samaksas un atbrīvošanas no samaksas kārtību. Tādēļ būtiski ir izvērtēt Likuma 46.panta daļas, ar kuru Publisko iepirkumu likumu papildina ar 83.² pantu, 83.² panta ceturtajā daļā ietvertā deleģējuma Ministru kabinetam atbilstību varas dalīšanas principam.

Satversmes tiesa uzsvērusi, ka no Satversmes 1.pantā ietvertā demokrātiskas republikas jēdziena izrietošais varas dalīšanas princips nav jāuztver dogmatiski un formāli, bet jāsamēro ar tā mērķi novērst varas centralizāciju vienas institūcijas vai amatpersonas

rokās (sk. *Satversmes tiesas 1999.gada 1.oktobra sprieduma lietā Nr. 04-07(99) secinājumu daļas 1.punktu*). Satversme rada valsts varas atzarus, nosaka likumdevēju, izpildvaras un tiesu varas funkciju sadalījumu un neatļauj funkciju savstarpēju pārņemšanu. Bažas par deleģētās likumdošanas bīstamību ir izteiktas arī tiesību doktrīnā, uzsverot, ka, līdzīgi kā viena vara nedrīkst piesavināties otras varas pilnvaras, tāpat tās nedrīkst atteikties no savām pilnvarām citas varas labā (*Mucenieks P., Valdības tiesības izdot noteikumus ar likuma spēku. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis. 1924, Nr. 11, 468.lpp.*). Kā norādījis tiesībzinātnieks Egils Levits, deleģētā likumdošana ir specifisks valststiesību institūts, kas konkrētā situācijā var palīdzēt valstij optimālāk veikt likumdošanas funkcijas, taču vienlaikus rada risku, ka varas līdzsvars starp likumdošanas varu un izpildvaru var nosvērties uz izpildvaras pusi tiktāl, ka tiek apdraudēta pati demokrātiskā valsts iekārtas būtība (*Levits E., Normatīvo tiesību aktu demokrātiskā leģitimizācija un deleģētā likumdošana: teorētiskie pamati. Likums un Tiesības, 2002.gada septembris (Nr. 37) 262.lpp.*).

Tādēļ, kā uzsvērusi Satversmes tiesa, izpildvarai – Ministru kabinetam – ir tiesības izdot noteikumus tikai likumā noteiktos gadījumos, likuma ietvaros un tie nedrīkst būt pretrunā ar Satversmi un citiem likumiem. Tas izriet no likumības un varas dalīšanas principiem, kas ir jebkuras tiesiskas valsts eksistences pamats (sk. *Satversmes tiesas 1998.gada 10.jūnija sprieduma lietā Nr. 04-03(98) secinājumu daļas 2.rindkopu*).

Kā norādījusi Satversmes tiesa, tiesību normai, ar kuru likumdevējs pilnvaro Ministru kabinetu noregulēt Satversmē noteikto personas pamattiesību īstenošanas kārtību vai ierobežojumus šo tiesību īstenošanai, ir jābūt skaidrai un precīzai. Nav pieļaujama personas pamattiesību ierobežošana, atsaucoties uz neskaidru vai pārprotamu likumdevēja pilnvarojumu (sk. *Satversmes tiesas 2005.gada 21.novembra sprieduma lietā Nr. 2005-03-0306 secinājumu daļas 10.punktu*). Iesniedzot šo pieteikumu Satversmes tiesai, uzskatu, ka Likumā noteiktais deleģējums Ministru kabinetam noteikt gan iesnieguma nodrošinājuma apmēru, kā arī tā samaksas un atbrīvošanas no samaksas kārtību, formulēts tik plaši, ka tas atstāj Ministru kabinetam neierobežotu rīcības brīvību lemt par personas pamattiesību ierobežojumu. Nav skaidrs, vai iesnieguma nodrošinājuma samaksas apmērs būs samērojams ar valsts nodevu apmēriem, kādi ir

noteikti par iestādes lēmuma pārsūdzēšanu administratīvajā tiesā, vai arī noteiktais maksājums būs daudz augstāks.

Minētās bažas apstiprina atbildīgās Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas referenta deputāta Venta Armanda Kraukļa izteikums 2009.gada 4.jūnija Saeimas sēdē, pieņemot Likumu otrajā lasījumā: „Ja mēs nosakām adekvātu iemaksu, kāda ir, piemēram, tiesā un kādu varētu pieņemt, tad tā ir tik maza, ka faktiski nerisina problēmu” (*Saeimas 2009.gada 4.jūnija sēdes stenogramma*). Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka Ministru kabineta noteiktais nodrošinājuma samaksas apmērs būs lielāks nekā valsts nodevu apmērs.

Bez tam, vēlos uzsvērt, ka 2009.gada 4.jūnija Saeimas sēdē, lemjot par Likuma pieņemšanu otrajā lasījumā, deputāti pārliecinoši noraidīja Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra Edgara Zalāna priekšlikumu, kas paredzēja par iesnieguma iesniegšanu Iepirkumu uzraudzības birojā iesniedzējam maksāt iesnieguma nodrošinājumu piecu procentu apmērā no iesnieguma līgumcenas attiecīgajā iepirkuma daļā (*Saeimas 2009.gada 4.jūnija sēdes stenogramma*). Savukārt 2009.gada 18.jūnija Saeimas sēdē, lemjot par Likuma pieņemšanu trešajā lasījumā, deputāti, atbalstot deleģējumu Ministru kabinetam, daļēji ir atbalstījuši Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra Edgara Zalāna priekšlikumu, kas paredzēja par iesnieguma iesniegšanu Iepirkumu uzraudzības birojā iesniedzējam maksāt iesnieguma nodrošinājumu viena procenta apmērā no iesnieguma līgumcenas attiecīgajā iepirkuma daļā, kā arī daļēji atbalstīja deputāta Andra Bērziņa priekšlikumu, kas paredzēja par iesnieguma iesniegšanu Iepirkumu uzraudzības birojā iesniedzējam maksāt iesnieguma nodrošinājumu atkarībā no iesnieguma līgumcenas (50 latu līdz 2 490 latu plus 0,05 procenti no prasības summas, kas pārsniedz 500 000 latus) (*Saeimas 2009.gada 18.jūnija sēdes stenogramma*).

Varas dalīšanas mērķis ir pieņemt pēc iespējas pareizākus lēmumus, proti, lai tos pieņemtu institūcijās, kuru organizācija, izveide, funkcija un darbības veids ir vislabākie priekšnoteikumi pareizu lēmumu pieņemšanai. Tādēļ pievienojos Satversmes tiesas secinājumam, ka Ministru kabinets vai citas pilnvarotās valsts institūcijas „tehnisko” normu izstrādē visbiežāk ir kompetentākas nekā likumdevējs, un lēmumu pieņemšanas process šajās institūcijās nav tik komplicēts (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra*

sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 secinājumu daļas 15.punktu). Tomēr Satversmes tiesa ir norādījusi, ka pilnvarojumā minētā vārda „kārtība” lietošana nepārprotami norāda uz Ministru kabineta noteikumu procesuālo raksturu, proti, noteiktas procedūras izstrādāšanu (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 secinājumu daļas 20.punktu*). Līdz ar to izstrādājamajos noteikumos nevar būt iekļautas materiālās normas, kas veidotu jaunas pilnvarojumā neparedzētās tiesiskās attiecības un ierobežotu pamattiesības.

Uzskatu, ka viens no iemesliem Saeimas lēmumam iesnieguma nodrošinājuma apmēru noteikt nevis pašā Likumā, bet gan izvēlēties pilnvarojumu Ministru kabinetam, bija deputātu nespēja Likuma izstrādes gaitā rast vienotu tiesisku kompromisu parlamentārajā debatē. Ar apstrīdētajām tiesību normām likumdevējs savas kompetences jautājumu, kas skar materiālas normas radīšanu – nodrošinājuma apmēra noteikšanu, pretēji varas dalīšanas principam, ir nodevis izpildvarai pēc būtības. Tomēr jebkuram būtiskam personas tiesību ierobežojumam ir nepieciešama Saeimas kā tautas ievēlēta likumdevēja izšķiršanās.

Saskaņā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 31.panta pirmās daļas 1.punktu pilnvarojumā norāda tā galvenos satura virzienus. Ministru kabinets var izdot noteikumus, ja likums Ministru kabinetu tam īpaši pilnvarojis. Deleģējošai normai ir jāidentificē likumdošanas deleģējuma mērķis, saturs un apjoms tik skaidri, lai būtu saprotams, kādus noteikumus valdība var izdot (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 secinājumu daļas 17.punktu*). Ministru kabinets, izdodot noteikumus, nedrīkst tajos ietvert tādas normas, kas nav uzskatāmas par palīgīdzekļiem likuma normas īstenošanā (*sk. Satversmes tiesas 2001.gada 3.aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 5.punktu*), jo pārvaldes kārtībā izdotie Ministru kabineta noteikumi nevar ietvert tiesību normas, kas bez likumdevēja pilnvarojuma veidotu jaunas tiesiskās attiecības un ierobežotu pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 secinājumu daļas 16.punktu*). Līdz ar to uzskatu, ka, pieņemot Apstrīdētās tiesību normas, Saeima nav ievērojusi Satversmes 1.pantā nostiprināto varas dalīšanas principu.

Ņemot vērā visu augstāk izklāstīto un saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17.panta pirmās daļas 1.punktu,

lūdzu:

atzīt likuma „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” 46.pantu daļā, ar kuru Publisko iepirkumu likums papildināts ar 83.² pantu, un 50.pantu daļā, ar kuru Publisko iepirkumu likuma pārejas noteikumi papildināti ar 12.punktu, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 92.pantam un atzīt par spēkā neesošu no likuma „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” pieņemšanas brīža.

Pielikumā:

1. Valsts prezidenta Valda Zatlera 2009.gada 26.jūnija motivēts raksts Saeimas priekšsēdētājam par likuma „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” otrreizēju caurlūkošanu (dokumenta kopija uz 3 lapām);
2. Saeimas Juridiskā biroja 2009.gada 17.jūnija atzinums Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai „Par likumprojekta „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā” (reģ. Nr. 1131/Lp9) normas neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām” (dokumenta kopija uz 2 lapām).

Valsts prezidents

Valdis Zatlers